

Tutkimusaineistoon viittaamisen perusainekset

Fakta Julkaistu 08.07.2016 klo 14:31 Kirjoittaja Jessica Parland-von Essen

Tutkimusaineistohin viittaamisessa pätevät yleensä samat perussäännöt kuin kaikessa viittaamisessa: tavoitteena on varmistaa, että muut tutkijat voivat löytää saman aineiston ja aineiston tekijät saavat heille kuuluvan meriitin. Usein viittausohjeita löytyy arkistojen verkkosivuilta, mutta myös esimerkiksi kustantajien määräykset vaikuttavat viittaustapaan. Aina kannattaa pyrkiä antamaan mahdollisimman täydelliset tiedot viitteessä ja/tai lähdeluettelossa.

Kuva: Dan4th Nicholas / Flickr CC BY 2.0

Sähköisessä ympäristössä aineiston saatavilla ja käytettävänä pitäminen voi pitemmällä aikavälillä olla haastavaa. Siksi on tärkeää käyttää tutkimusaineistojen julkaisemiseen ja arkistointiin

asianmukaisia palveluita, jotka tarjoavat niille pysyvän tunnisteiden (Persistent Identifier), kuten URN tai DOI. Vain näin voidaan varmistaa, että aineisto todella on identtinen aiempaan verrattuna, myös pitemmän ajan kuluttua. Hyvät pysyvät tunnisteet ovat myös hyperlinkkejä, joiden avulla pääsee aineiston luokse verkossa. Pysyvän tunnisteiden voi ilmoittaa vain lyhyenä tunnisteena, mutta ilmoittaminen täydellisenä http-alkuisena verkko-osoitteena helpottaa aineiston luokse pääsyä.

Tunnisteiden käyttö ja huolellinen kuvailu parantavat aineiston näkyvyyttä. Huolellinen viittaaminen mahdollistaa puolestaan myös yhä tärkeemmän koneluettavuuden, jonka avulla kasvavia tietomääriä on mahdollista hallita ja hyödyntää. Linkittämällä tutkimustuotoksia toisiinsa ne linkittyvät myös tekijöihin, jotka näin saavat näkyvyyttä ja tiedon laatu paranee.

Viitteessä on tietenkin tärkeää kertoa aineistosta tavanomaisen lähteen tavoin sen alkuperästä vaikka se olisikin täysin avointa dataa. On tärkeää dokumentoida mahdollisimman tarkkaan sellainen tiedon poiminta ja käsittely, joka vaatii kuvailua tutkimuksen todentamiseksi. Eri alojen käytännöt vaihtelevat siinä, missä ja miten tällaiset asiat tehdään, mutta on tärkeää, että etsivä löytää tarvittavat tiedot.

Tutkijan on syytä muistaa myös omien tutkimusaineistojensa arkistointi, riittävä kuvailu ja käytön maininta julkaisussa. Kaikkien tuotosten pitäisi löytyä esimerkiksi artikkelin lähteistä ja lähdeluettelosta, jotta niistä kertyy meriittiä. Jotkut tutkimusorganisaatiot edellyttävät myös organisaation mainintaa viittauksessa.

Käytettäviä tietoelementtejä voivat olla: Tekijä, Tekijän organisaatio, Organisaatio, Julkaisupäivä, Nimi, Versio, Aineiston tyyppi, Julkaisija, Jakaja, Arkisto, verkko-osoite, Pysyvä tunniste.

Esimerkkejä viittauksista

Tekijä(t), Vuosi, Aineiston nimi, Arkisto/Julkaisija/Jakaja, versio, pysyvä tunniste, esim.
<http://urn.fi/urn:nbn:fi:lb-2016050903>

Tekijä(t), Vuosi, Aineiston nimi, Arkisto/Julkaisija/Jakaja, pysyvä tunniste esim
doi:10.5284/1000389

Tekijä(t), (Tekijän organisaatio), Vuosi, Aineiston nimi, Arkisto/Julkaisija/Jakaja, versio, pysyvä tunniste.

Tekijä(t), (vuosi): Aineiston nimi, Versio, Julkaisija, [aineiston tyyppi (esim sähköinen aineisto, korpus tms)], pysyvä tunniste

FAIR-periaatteet

Tee tutkimusaineistostasi

Findable - Löydettävä

F1. Aineistolle annetaan yksilöivä ja ikuisesti kestävä tunniste

F2. Aineistolle annetaan rikkaat metatiedot

F3. Aineisto kuvaillaan ja rekisteröidään hakupalveluun

F4. Metatiedot määrittelevät aineiston tunnisteiden

Accessible - Saavutettava

A1. Aineisto ja sen tiedot ovat noudettavissa tunnisteiden avulla standardoidun protokollan avulla

A1.1. Protokolla on avoin, maksuton ja yleiskäyttöinen

A1.2. Tunnistautuminen ja valtuutus ovat mahdollisia protokollan avulla

A2. Metatiedot ovat saavutettavia, vaikka aineisto ei enää sitä ole

Interoperable - Yhteentoimiva

I1. Aineisto on rakenteistettua ja sitä jaetaan laajasti sovellettavien kuvailukielten muodossa

I2. Sanastoissa käytetään samoja FAIR-periaatteita

I3. Aineistossa käytetään hyväksytyjä viittauksia muihin aineistoihin

Re-usable - Uudelleenkäytettävä

R1. Aineistolla on useita olennaisia ja tarkkoja määritteitä

R1.1. Aineisto on julkaistu saavutettavalla ja selkeällä lisenssillä

R1.2. Aineisto on aina yhdistettävissä alkuperäänsä ja elinkaareensa

R1.3. Aineisto täyttää alansa vaatimukset

Lue lisää

[Force11, kansainvälinen suositus](#)

[Tietoarkiston viittausohje](#)

[DataCiten ohje](#)

[Digital Curation Centren ohje](#)

[IASSIST-organisaation luettelo viittausohjeista](#)

[DATAVERSE-projektin dataviittausohje](#)

[Research Data Alliancen dataviittausohjeet \(pdf\)](#)

Kirjallisuutta

[Kotarski R, Reilly S, Schimpf S, Smit E, Walshe K \(2012\). Report on best practices for citability of data and on evolving roles in scholarly communication \(pdf\)](#)

Wilkinson, M. D. *et al.* (2016). The FAIR Guiding Principles for scientific data management and stewardship. *Sci. Data*3:160018 [doi: 10.1038/sdata.2016.18](https://doi.org/10.1038/sdata.2016.18)